

ACC. N.R. M. 8884 : 1-8.

Landskap: Skåne ..... Upptecknat av: Inga Osterman-Tillström  
Härad: Skytts ..... Adress: Änggården, Tutaryd  
Socken: Skanörs stad ..... Berättat av: Folkskollärare Johan <sup>oms</sup> <sup>W</sup> Wallén  
Uppteckningsår: 1942 ..... Född år 1867 i Gärslöf

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Skolan och skolhuset.

s. 1-8.

Skriv endast på denna sida!

Skolan:

Till Skanör kom jag som folkskollärare på hösten 1894 och undervisade här till jag 19<sup>2</sup> blev pensionsnässig.

Efter folkskollärare Erikssens död, han var helt ung i lungtuberkulos, hade en lärare *Levén* tjänstgjort. Omöjligt innan jag kom hit undervisade också en helt kort tid en lärare Larsson, vilken emellertid icke kunde hålla plit på barnen. - "I 30 år har jag varit lärare och aldrig har jag sett värre barn än Skanörarna", sade han till mig.

Skolan var en B-skola, när jag kom hit så det fanns alltså både folkskola, mellanskola och småskola här. I folkskolan var då omkring 70 barn, i mellanskolan omkring 40 och nästan lika många i småskolan. Folkskolan var iaryn i det gamla skolhuset, men jag slapp att vara med om att ha skolsalen vägg i vägg med häktet. Detta hade nämligen just då flyttats till rådhuset, och jag var vittne till den torftiga auktionen på de få inventarierna i det gamla häktet - en kakelugn, en skröplig stol och en sliten skjorta. Häktet ändrades därpå om till tvättstuga. Skolsalen hade grävts ner ett stycke för att

ACC. N:R<sup>1</sup> M. 8884:2.LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

att kunna få den reglementsenliga höjden, men trappstegen ner var förrådiska och nya besökare stod gärna på näsan när de kom in. På andra sidan skolsalen låg lärarens bestad. Innan skolhuset 1882 togs i bruk som folkskola hade där varit en privatskola kallad Skanörs societetsskola.

Barnen visade sig inte motsvara min företrädarens dåliga omöndhet om dem - de vere i regel snälla och flitiga. Med tiden kom jag förresten att bli alltmer förvånad över hur duktiga de vere när det gällde att slå in sig den betydande kunskapsmängd, som fordrades av dem i ännu kristendom. Kyrkoherde Pfaff var nämligen själv en lärd herre och han hade mycket stora krav på barnen i dessa stycken. Titt och tätt kom han och hörde på lektionerna, han sade aldrig någonting i barnens närvaro men efteråt fick man alltid nog så tydeligt och klart veta om det var något han var missnöjd med. Direkt ohövlig var han i alla fall aldrig, och han gav mig högsta vitsers i mitt tjänstgöringsbetyg.

Kyrkoherde Pfaff förstod emellertid att göra den årliga examen till

ACC. N. R. M. 8884:3.

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

en skräckens och räakenskapens dag. Redan någon timma innan examen kom-  
me föräldrar till skolan och berättade om sin rädsla och sina bekym-  
mer, att barnen inte skulle kunna klara sig. Att barnen själva vere räd-  
da säger sig självt, och särskilt gällde detta eleverna i högsta klas-  
sen, de som skulle gå och läsa för prästen nästa år. Den var nästan  
nämligen extra sträng mot, speciellt sedan han blivit äldre. Då för-  
drade han att de skulle kunna katekesen som ett rinnande vatten så  
att han själv slapp att undervisa dem i den, utan helt kunde ägna tiden  
åt att slå i den den s. k. prästaboken, som han själv skrivit. En ex-  
amen står särskilt för mig - förhöret varade nämligen i 7 timmar.  
Då hade hela katekesen och hela "bibliskan" gått igenom. Så fort  
någon elev stakade sig skrev Pfaff härom i sitt protokoll. De elever  
som skulle sluta skolan hade jag så som alltid hållit på och läst med  
två kvällar i veckan flera månader, men ändå var det en pojke som  
prästen vägrade flyttning. d. v. s. att få gå och läsa. Jag fick  
sedan läsa med honom och han gick och konfirmerades för en annan  
präst för att inte försurna ett år. Överhuvudtaget kanske det inte  
sällan att bara som Pfaff vägrade att gå och läsa sökte sig till nå-

ACC. NR. M. 8884:4

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

gen annan präst. Pfaff själv tog detta lugnt och sa till respektive kolleger att han var glad att de tog hans träbecker.

Förresten var det mycket vanligt att skålrådsledamöterna kom och hörde på lektionerna. De hade vars sina vecker och var och en bevakade barnen inom sin rete. Skolkade något barn från skolan, vilket hände då och då, skulle den skålrådsledaren, som hade hand om den rete till vilket barnet hörde, ingripa.

Några festligare avbrott i skollivet förekom sällan på den tiden. Det enda var de släppartier vi någon snörik vinter hade till Falsterbo och den traditionella sommarutflykten, vilken före järnvägens tid oftast ställdes till Höll eller Falsterbo, sedan till Bekskegen eller Bökeberg. I denna utflykt deltog alltid barnens föräldrar och det var en verklig klang och jubeldag.

Jag glömmar aldrig den kväll jag först kom till Skanör som lärare. Den för mig okände nattväktaren Karl Jönsson gick omkring och pronerade och resonerade i min bostad, och jag blev allt tröttare och sömnigare. Till sist visste jag mig ingen annan råd än att direkt säga till honom att han fick gå för jag skulle lägga mig. Nästa dag

ACC. N:R M. 8884:5

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

ken överlotsen Stjernberg och tog mig med till hemsell Helena, en gammal rar dan, dotter till sjökaptenen Fredrik Olsson, och sa till henne: - Tag hand om den här unge mannen." Det gjorde hon också, jag fick gå och äta hos henne tills jag gifte mig och fick eget hushåll. Hos Stjernbergs och bergmästarens var jag också ibland, vänligt nog, bjuden.

Den ekonomiska sidan av min tillvaro var emellertid rätt bekymmersam. Under de fyra första åren som ordinarie lärare hade jag i lön 600 kr. om året plus fri bostad, vedbränsle och en joräbit på 3 t1 belägen på fyra ställen i Sterevång och Knävången. För att få tillräckligt att leva av måste jag själv sköta detta lantbruk. Då mina företrädare också brukat joräven fanns det tillräckliga uthus vid skolan - loge och ladugård. Jag skaffade mig alltså, ke, gäss och höns och all min fritid från skolan gick åt att sköta joräbruket plöja, träska o. s. v. Varje lördag, då vi slutade tidigare, fick jag skära hackelse för hela veckan. Sedan jag gift mig kärnade vi allt smör själv och skunnjölän sålde vi till bagarna.

Kyrkeherde Pfaff var skolkassör och inte så lätt att ha att göra

ACC. NR M. 8884:6.

6  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

med. Lönerna betalades långt ifrån punktligt. Min första hösttermin i Skanör, då jag ännu endast var vikarie, hade jag inte fått ut någon lön alls, då jag vid jultiden tog med till mig och gick till Pfaff för att få pengarna. Han svarade då om jag inte kunde få låna pengarna av min blivande sväger. Jag blev förstås högst förvånad över detta svar och efter åtskilligt parlamentering fick jag honom till sist att betala ut lönen. Under den första folkskollärarens Kjellbergs tid hade bekurmen i lärarbestaden rivits och i gengäld hade läraren i s. k. brödpengar fått 10 kr. om året. Utan vidare drog Pfaff in denna förmån när jag tillträdde tjänsten. När det beslöts att jag för det under kyrkoherde Roséns tid bildade skolbiblioteket, som jag hade haft om, skulle få 10 kr om året tyckte nämligen Pfaff att även tian kunde vara brödpengar också. Då platsen annonserades stod att jag skulle ha en överläsningsmånad och för den ha ett arvode av i början 75 kr. När någon tid gått drog prästen mellertid utan ceremonier in denna månad. Jag ville inte bråka och protesterade därför inte. Efter flera år upptäckte emellertid en folkskoleinspektör, som inspekterade skolan, förhållandet och förklarade att det var elagligt. Han anmälde saken

ACC. N:R. M. 8884:7.

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

och det blev stämna om det. Pfaff ledde ju annars alla stämmer, men denna lät han en annan präst ta hand om. Det blev ingen annan råd än att församlingen fick bett göra både lärariorna och mig för denna i nio år borttagna överläsningsmånad. Vi fick också pengarna, men utan ränta och bettade igen litet då och då under fem års tid.

Den gamla skolan förvandlades såningentill till lärarebestäcker, medan den nya skolan, där förut endast småskolan hållit till, fick tre salar, dels genom att den tillbyggdes, dels genom att man teg lärarinnebestäcken. 1927, då jag slutade min tjänst, slutade jag också med jordbruket. Loglängan revs därför, och den nye läraren har jorden utarrenderad.

Under min läraretid hade jag många vänner ett slags privatskola för blivande navigatörer, som kom hit och räknade och läste ett par kvällar i veckan.



ACC. N:R. M. 8884:8.

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Skolhuset:

Jag har hört berättas att gamla skolan, som är jannårig med rådhuset, alltså från år 1779 varit en garnisensbyggnad. Tolv menige skall ha bott i skolsalen och i vad som senare var lärarbostad bodde officerarna. Det var också så häktet inrättades här.